

Електронний журнал «Ефективна економіка» включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України № 975 від 11.07.2019). Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292. Ефективна економіка. 2025. № 6.

DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2025.6.81>

УДК 330.341.1:334.722:331.5

С. В. Степаненко,

к. е. н., доцент, завідувач кафедри політекономії,

Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-1524-2577>

Б. О. Шевченко,

к. е. н., доцент, доцент кафедри політекономії,

Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-3952-5205>

Т. А. Непокупна,

к. е. н., доцент, доцент кафедри політекономії,

Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-4688-5954>

О. Є. Сакало,

к. і. н., доцент, доцент кафедри політекономії, магістр економіки,

Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-1136-6695>

М. Л. Молодов,

DevOps-інженер компанії «Beqom SA», ФОП

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0002-3988-6577>

**СТАРТАПИ ЯК ФОРМА ІННОВАЦІЙНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА:
ВПЛИВ НА РИНОК ПРАЦІ ТА РОЗВИТОК СОЦІАЛЬНО-
ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ**

S. Stepanenko,

PhD in Economics, Associate Professor, Head of the Department of Political Economy, Poltava National V.G. Korolenko Pedagogical University

B. Shevchenko,

*PhD in Economics, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Political Economy,
Poltava V.G. Korolenko National Pedagogical University*

T. Nepokupna,

*PhD in Economics, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Political Economy,
Poltava V.G. Korolenko National Pedagogical University*

O. Sakalo,

*PhD in History, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Political Economy, Master of Economics,
Poltava V.G. Korolenko National Pedagogical University*

M. Molodov,

DevOps Engineer of the Company “Beqom SA”, Individual Entrepreneur

STARTUPS AS A FORM OF INNOVATIVE ENTREPRENEURSHIP: IMPACT ON THE LABOR MARKET AND DEVELOPMENT OF SOCIO- ECONOMIC SYSTEMS

У статті досліджено сутність стартапу, виділено характеристики стартапу як молодого компанії, яка зазвичай перебуває на ранніх стадіях розвитку та прагне вивести на ринок інноваційний продукт або послугу; здійснено порівняння характеристик стартапів і проєктів малого бізнесу, категорій «стартапер» та «підприємець». Запропоновано модель механізму функціонування стартапів в економіці; виокремлено учасників стартап-екосистеми.

Наголошено на ролі стартапів у трансформації ринку праці: формуванні нових секторів економіки, створенні попиту на нетипові професії, зміні існуючих моделей зайнятості та системи підготовки кадрів. Виокремлено виклики, продюзовані стартапами: високий рівень нестабільності зайнятості, обмежені соціальні гарантії для працівників стартапів, нерівномірність розвитку стартап-екосистем у різних регіонах, зростання соціальної нерівності та ін.

Закцентовано увагу на впливі стартапів на трансформацію підприємницької культури. Наведено приклади інтеграції українських стартапів у глобальні ланцюги вартості. Виокремлено виклики, з якими стикаються вітчизняні стартап-екосистеми: обмежений доступ до фінансування, нестача досвідчених менторів та інвесторів, вплив воєнного стану на економічну стабільність. Сформульовано поради для стимулювання розвитку стартапів в Україні – поєднання фінансової, інституційної та освітньої підтримки.

У висновках виокремлено чинники привабливості стартапів для інвестицій.

The article explores the essence of a startup, highlights the characteristics of a startup as a young company, which is usually in the early stages of development and seeks to bring an innovative product or service to the market; compares the characteristics of startups and small business projects, the categories of “startup” and “entrepreneur”. A model of the mechanism of startups’ functioning in the economy is proposed. The participants of the startup ecosystem are identified: entrepreneurs, investors, government structures and local authorities, business associations and clusters, information platforms and media, educational and scientific institutions.

The role of startups in the transformation of the labor market is emphasized: the formation of new sectors of the economy, the creation of demand for atypical professions, the change of existing employment models and the training system.

The challenges produced by startups are highlighted: a high level of employment instability, limited social guarantees for startup employees, uneven development of startup ecosystems in different regions, the growth of social inequality, etc.

The focus is on the impact of startups on the transformation of entrepreneurial culture, on institutional support of the new entrepreneurial environment by business incubators, accelerators, venture funds, etc.

The authors give the examples of the integration of Ukrainian startups into global value chains. The challenges faced by national startup ecosystems are highlighted: limited access to financing, lack of experienced mentors and investors, the impact of martial law on economic stability. The authors advise to stimulate the development of startups in Ukraine as a combination of financial, institutional and educational support.

The conclusions are drawn that startups are one of the most attractive objects for investment, as they provide high growth potential, contribute to the emergence of breakthrough innovations that shape the future of the economy, bring local ideas to global markets, spread modern management, financial and marketing practices, and form global value chains.

Ключові слова: *стартап, інновації, стартап-екосистема, фінансування, підприємництво, ринок праці, трансформації, соціально-економічні системи.*

Keywords: *startup, innovation, startup ecosystem, financing, entrepreneurship, labor market, transformations, socio-economic systems.*

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. У сучасних умовах цифрової трансформації, глобалізації та соціально-економічної нестабільності зростає значення інноваційних форм підприємництва, зокрема стартапів. Стартапи виступають потужним інструментом генерації нових ідей, технологій і бізнес-моделей, що сприяють не лише економічному

зростанню, а й трансформації ринку праці, створенню нових робочих місць, розвитку гнучких форм зайнятості та підвищенню конкурентоспроможності національних економік. В умовах післякризового відновлення та викликів, спричинених російською збройною агресією проти України, стартапи можуть відігравати суттєву роль у модернізації економіки країни, активізації підприємницької ініціативи молоді, формуванні інноваційно-орієнтованих локальних соціально-економічних систем.

Водночас процес становлення стартап-культури та її інтеграції в соціально-економічне середовище супроводжується низкою суттєвих викликів: від нестачі фінансових ресурсів і слабкої інфраструктури підтримки до нестабільності нормативно-правового поля та недостатнього усвідомлення місця і ролі стартапів у довгостроковому розвитку. Це обумовлює необхідність наукового осмислення функціонального потенціалу стартапів у контексті формування інноваційної моделі розвитку, трансформації ринку праці, аналізу їхнього впливу на соціально-економічну динаміку й розвиток соціально-економічних систем на різних рівнях.

Дослідження зазначеної проблематики є важливим як для наукового обґрунтування інструментів підтримки інноваційного підприємництва, так і для розробки ефективної державної політики зайнятості, особливо в контексті економічного відновлення України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Тема стартапів як інструменту інноваційного розвитку активно досліджується у працях зарубіжних і вітчизняних учених, зокрема С. Бленка і Б. Дорфа [1], Е. Райса [3], П. Тіля [5], Й. Шумпетера [6] та ін., які розглядають стартап як специфічну форму підприємницької діяльності, зорієнтовану на створення та масштабування інновацій. У вітчизняному науковому дискурсі стартапи аналізуються переважно в контексті економіки інновацій, цифрової трансформації, молодіжного підприємництва, сучасних викликів (М. Тимошенко [21], Н. Ситник, С. Пермінова, М. Чупріна [23] та ін.). Попри зростаючу увагу до стартапів як явища сучасної економіки, наукове

осмислення їх впливу на ринок праці та соціально-економічні системи загалом залишається фрагментарним. В існуючих дослідженнях переважає технократичний підхід, орієнтований на оцінку успішності стартапів з точки зору прибутковості, інвестиційної привабливості та масштабованості, тоді як соціальні ефекти їх діяльності, включно з трансформацією структури зайнятості, формуванням нових професійних компетентностей, динамікою мобільності робочої сили, часто залишаються поза увагою дослідників.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є теоретичне узагальнення й практичне обґрунтування ролі стартапів як інноваційної форми підприємництва у трансформації ринку праці та розвитку соціально-економічних систем.

Виклад основного матеріалу дослідження. Упродовж останніх десятиліть стартап-проекти стали найпоширенішою формою малого інноваційного підприємництва в світі. Сучасна категорія «стартап» є похідною від англійського словосполучення start up («запускати») і найчастіше використовується для позначення щойно створених або таких, що перебувають у процесі створення, компаній. Попри широку популярність і загальнозживаність, єдиного загальноприйнятого трактування поняття стартапу наразі не існує. Найбільш поширеним є підхід американських інноваційних підприємців та дослідників Стіва Бленка та Боба Дорфа, відповідно до якого стартап можна визначити як бізнес/проект, спрямований на отримання прибутку та/або досягнення соціального ефекту шляхом випуску на ринок нових або вдосконалених технологій, товарів, організаційно-технічних рішень виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру і здійснює глобально-орієнтовану діяльність, що базується на повторюваній масштабованій бізнес-моделі [1, с. 15]. Повторюваність бізнес-моделі означає її здатність адаптуватися до змін і забезпечувати стабільний прибуток у довгостроковій перспективі. Отже, стартап передбачає наявність певної амбітної інноваційної бізнес-ідеї, яка поки не знайшла шляхів своєї реалізації та потребує організаційного

оформлення, фінансування, розвитку та ринкової апробації. Водночас важливо зазначити, що стартап – це не зменшена версія великої компанії, а її початкова стадія розвитку.

Аналіз наукової та публіцистичної літератури [2–7] дозволяє нам виділити такі характеристики стартапу, як молоді компанії, яка зазвичай перебуває на ранніх стадіях розвитку та прагне вивести на ринок інноваційний продукт або послугу:

1. Інновації – стартапи зазвичай базуються на новій ідеї, новій технології або унікальному підході до вирішення проблеми.

2. Масштабованість – стартапи розроблені для швидкого зростання, часто завдяки технологіям або масштабованій бізнес-моделі, яка дозволяє доходам зростати швидше, ніж здійснені витрати.

3. Невизначеність та ризик – стартапи працюють у середовищі високого ризику з багатьма невідомими, включаючи ринковий попит, конкуренцію та життєздатність бізнесу.

4. Обмежені ресурси – стартапи зазвичай починають з обмеженого капіталу, персоналу та інфраструктури, часто покладаючись на зовнішнє фінансування (наприклад, венчурний капітал, бізнес-ангелів).

5. Орієнтація на зростання – метою стартапів є швидке зростання, часто спрямоване на завоювання значної частки ринку або навіть на його руйнування, підрив.

6. Динамічна команда – команди стартапів зазвичай невеликі, адаптивні та багатозадачні, із сильним підприємницьким драйвом.

7. Клієнтоорієнтований розвиток – стартапи часто використовують ощадливі та гнучкі методології для тестування, ітерацій та вдосконалення продуктів на основі реальних відгуків клієнтів.

8. Технологічний підхід – стартапи доволі часто покладаються на цифрові технології для створення та реалізації своїх пропозицій.

Хоча стартап є принципово іншим видом бізнесу, ніж традиційні форми малого підприємництва, їх нерідко ототожнюють навіть самі

підприємці. Традиційний підприємницький проєкт також може бути успішним, перспективним і прибутковим, однак його розвиток зазвичай базується на використанні вже існуючих ідей та бізнес-моделей. Натомість стартап орієнтується на інноваційність як основний драйвер свого розвитку. Для уточнення основних відмінностей між стартапами та іншими формами малого підприємництва, порівнюємо їх характеристики (табл. 1).

Таблиця 1. Порівняльна характеристика стартапів і проєктів малого бізнесу

Ознака	Стартапи	Проекти малого бізнесу
Інноваційність	Засновані на реалізації нових ідей	Засновані як на реалізації нових, так і на копіюванні вже існуючих ідей
Сфера діяльності	Інноваційні продукти, високі інформаційні технології	Послуги, дистрибуція, виробництво
Траєкторія розвитку	Орієнтовані на короткострокове існування; успіх пов'язується з масштабуванням, продажем, злиттям чи публічним розміщенням акцій	Орієнтовані на довготривале існування в майже незмінному вигляді; успіх не пов'язується з продажем чи злиттям
Швидкість зростання	Висока; орієнтація на швидке масштабування і вихід на нові ринки	Невисока; зростання стабільне, без різких стрибків
Масштабованість	Висока; продукт чи послуга легко масштабуються для широкої аудиторії	Невисока; орієнтація на локальний ринок або вузьку нішу
Вплив на ринок	Потенційно високий; може змінити ринок або створити новий	Локальний, незначний; працює в межах існуючого ринку
Інфраструктура	Гнучка, динамічна, часто цифрова або віддалена; використовує сучасні інструменти, коворкінги, інкубатори, акселератори. Може працювати без власних офісів	Традиційна, стабільна; зазвичай має фізичне розташування (магазин, майстерня, офіс). Інфраструктура створюється під конкретний продукт або послугу
Джерела інвестування	Бізнес-янгели, венчурні фонди, seed-фонди, краудфандинг, краудінвестинг	Власні кошти, банківські кредити, підтримка родини або локальних програм
Масштаб діяльності	Міжнародний	Переважно локальний або регіональний
Мета	Масштабування, вихід на глобальний ринок, високий прибуток	Стабільність, самозайнятість, забезпечення постійного доходу

У цьому контексті важливим також є порівняння категорій «стартапер» та «підприємець». Обидві соціальні ролі характеризуються прагненням

досягати успіху, реалізовувати ідеї та створювати цінність шляхом впровадження нових підходів, продуктів або послуг. Стартапери та підприємці також мають схожі риси, пов'язані з ініціативністю та ризикованістю, спрямованістю на досягнення економічного чи соціального ефекту. Водночас їх пріоритети та підходи до бізнесу суттєво відрізняються, що деталізовано у табл. 2.

Таблиця 2. Порівняння категорій «стартапер» та «підприємець»

Параметр	Стартапер	Підприємець
Основний фокус	Залучення інвестицій для реалізації ідеї	Розвиток і стабільність бізнесу
Пріоритет	Реалізація інноваційних ідей або мрій	Забезпечення прибутковості та стійкості бізнесу
Модель діяльності	Робота над проєктами з високим рівнем невизначеності та ризику	Створення уже відомої бізнес-моделі
Масштабування	Орієнтація на швидке зростання	Стабільне розширення залежно від умов ринку
Фінансування	Основним джерелом є зовнішні інвестиції	Самофінансування або традиційні кредити
Сфера діяльності	Частіше пов'язана з інноваціями, технологіями та ІТ	Може охоплювати будь-яку галузь
Ставлення до ризиків	Готовність до високих ризиків	Обережне управління ризиками

Отже, підприємець може здійснювати як традиційну підприємницьку діяльність, так і запускати стартапи. Головною метою його діяльності є розвиток бізнесу та досягнення стабільного комерційного успіху. Натомість стартапер зазвичай фокусується на реалізації інноваційної ідеї, приділяючи особливу увагу залученню інвестицій. У центрі його уваги – створення умов для масштабування проєкту, навіть якщо це тимчасово відсуває економічну ефективність на другий план. Таким чином, стартапери й підприємці відрізняються пріоритетами у своїй діяльності, що позначається на підходах до управління, мотивації та стратегічному баченні. Кожен стартапер є підприємцем, але не кожен підприємець є стартапером, адже стартапер – це специфічний тип підприємця, орієнтований на інновації, швидке зростання та вихід на нові ринки.

Стартапи, як особлива форма інноваційного підприємництва, орієнтовані на досягнення прибутку та/або соціального ефекту шляхом виведення на ринок нових або вдосконалених технологій, товарів чи організаційно-технічних рішень, зумовлюють істотні зміни у різних сферах діяльності. Основною ознакою стартапів є їх унікальна структура, заснована на повторюваній і масштабованій бізнес-моделі, що дозволяє здійснювати експерименти з новими підходами до вирішення проблем і швидко виходити на міжнародні ринки. Успішна реалізація стартапів сприяє створенню нових технологій, удосконаленню бізнес-процесів та формуванню конкурентоспроможного середовища, що є важливим фактором для розвитку економіки країни. В умовах нестабільності та мінливого середовища стартапи демонструють високу здатність до адаптації, що робить їх важливим інструментом для ефективної інноваційної трансформації як в Україні, так і на глобальному рівні.

Однак, незважаючи на значні перспективи, стартапи залишаються високоризиковими проєктами, що потребують ретельного планування, активного управління ризиками та ефективного залучення інвестицій. Перехід через усі стадії розвитку стартапу – від ідеї до масштабування – вимагає гнучкості та стійкості з боку засновників і інвесторів. Таким чином, розвиток стартапів є важливим процесом, що не тільки сприяє технологічному прогресу, а й визначає траєкторію розвитку національної і глобальної економіки.

Стартапи можна класифікувати за численними критеріями, такими як тип інновації, ступінь новизни продукту, галузь діяльності та тип ринку, що дозволяє врахувати їхню специфіку й визначити оптимальні стратегії розвитку. Врахування характеристик стартапів дозволяє розробити ефективні управлінські підходи для кожного виду стартапу, оптимізувати бізнес-моделі та забезпечити правильний розподіл ресурсів відповідно до потреб конкретних ринків. Класифікація стартапів також дає змогу оцінити їх комерційний потенціал і спрогнозувати можливості для подальшого

зростання. Різні типи стартапів – від високотехнологічних проєктів до стартапів, орієнтованих на нішові ринки – вимагають специфічних підходів до стратегії розвитку, що суттєво впливає на їхню конкурентоспроможність і довгострокову стійкість.

У цілому, модель механізму функціонування стартапів в економіці можна представити так (рис. 1):

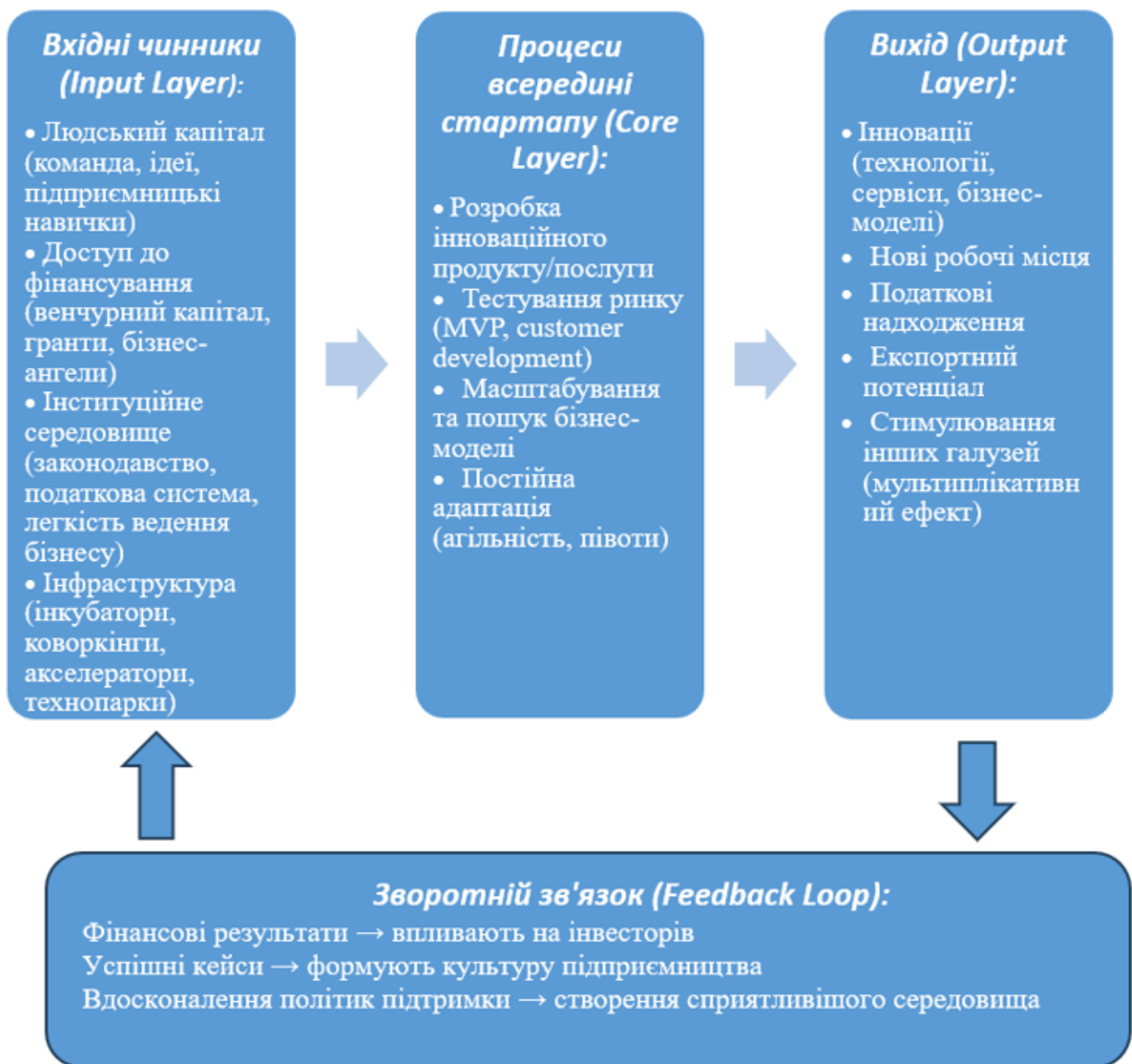

Рис. 1. Модель механізму функціонування стартапу в соціально-економічній системі

Ефективність стартап-екосистеми значною мірою визначається рівнем взаємодії між усіма її учасниками – підприємцями, інвесторами, урядовими структурами і місцевими органами влади, бізнес-асоціаціями і кластерами, інформаційними платформами та медіа, закладами освіти і науки. Особливу роль у середовищі зацікавлених осіб відіграють університети, які, вважаємо, виступають основною ланкою в процесі створення та розвитку стартапів. Вони не лише стимулюють підприємницькі ініціативи серед студентів і викладачів, а й забезпечують доступ до знань, інфраструктури та необхідних ресурсів для запуску й масштабування інноваційних проєктів. Такі ініціативи сприяють не тільки розвитку інновацій, але й зміцненню економічної конкурентоспроможності регіонів і країн загалом. Університети відіграють вагомую роль у формуванні інноваційного середовища завдяки науковим дослідженням, освітнім програмам, менторській підтримці та створенню спеціалізованої інфраструктури – інкубаторів і акселераторів. Така взаємодія між університетами та іншими учасниками стартап-екосистеми сприяє не лише підтримці інноваційних проєктів на всіх етапах їх розвитку, а й формує передумови для сталого економічного зростання як на локальному, так і на глобальному рівнях.

Стартапи, продукуючи інновації, відіграють важливу роль у трансформації ринку праці. Їх діяльність формує нові сектори економіки, створює попит на нетипові професії, трансформує існуючі моделі зайнятості та ставить нові виклики перед системами підготовки кадрів [8–9].

Однією з головних особливостей стартапів є їхня орієнтація на інноваційні продукти та послуги, що потребує залучення фахівців з унікальними, нерідко міждисциплінарними компетенціями. Це стимулює розвиток нових професійних ніш, які раніше не існували або не були затребуваними на ринку праці. Наприклад, зі стрімким розвитком фінтех-стартапів з'явився попит на спеціалістів з big data analytics, штучного інтелекту, кібербезпеки, блокчейну [10]. Водночас трансформації зазнають і традиційні професії, адаптуючись до цифрової реальності.

Діяльність стартапів сприяє формуванню гнучких форм зайнятості. Все більше фахівців обирають моделі фрилансу, гіг-економіки, дистанційної роботи, проєктної зайнятості, що дозволяє швидко адаптуватися до мінливих умов ринку [11]. Стартапи, зважаючи на обмежені ресурси та необхідність швидкої реалізації ідей, активно залучають співробітників на гнучких умовах, використовуючи мережеві та краудсорсингові підходи [12]. Це, з одного боку, розширює можливості працевлаштування для висококваліфікованих кадрів, а з іншого – вимагає від працівників високої самоорганізації, мультифункціональності та готовності до постійного навчання [13].

Значний вплив стартапів простежується у географічній трансформації ринку праці. Завдяки цифровим технологіям вони долають просторові обмеження, залучаючи фахівців з різних регіонів світу, формуючи глобальні віртуальні команди [14]. Це дає можливість спеціалістам з менш розвинених економік інтегруватися у світову економіку, одночасно створюючи конкуренцію на глобальному ринку праці. Водночас така динаміка загострює проблему «відтоку мізків» із країн, що розвиваються, оскільки талановиті фахівці, залучені до міжнародних стартапів, можуть втрачати зв'язок з локальними ринками [15].

Іншою важливою характеристикою є те, що стартапи стимулюють розвиток підприємницьких компетенцій та самозайнятості. Багато молодих фахівців бачать у стартапах можливість реалізувати власні ідеї, створити власний бізнес, що формує новий тип економічної поведінки – орієнтованої на інноваційність, готовність до ризику, пошуку нестандартних рішень [16]. Таким чином, ринок праці поступово зміщується від орієнтації на стабільну зайнятість до більш ризикованих, але інноваційних форм самозайнятості [17].

Проте варто зазначити, що структурна трансформація ринку праці під впливом стартапів супроводжується і викликами. Серед них – високий рівень нестабільності зайнятості, обмежені соціальні гарантії для працівників стартапів, нерівномірність розвитку стартап-екосистем у різних регіонах, що

призводить до зростання нерівності [18]. Крім того, швидкі зміни в професійних вимогах потребують від системи освіти гнучких механізмів підготовки та перекваліфікації кадрів, орієнтованих на компетенції майбутнього [19].

Таким чином, стартапи виступають потужним чинником структурної трансформації ринку праці, стимулюючи появу нових професій, трансформацію моделей зайнятості, зміну навичок та компетенцій, розвиток гнучких форм праці та підприємництва. Водночас їхній вплив потребує адаптації державної політики, освітньої системи та інституцій ринку праці для мінімізації ризиків та максимізації позитивного ефекту для суспільства.

Стартапи сприяють трансформації підприємницької культури, орієнтуючи її на інновації, гнучкість та готовність до ризику. Традиційні уявлення про бізнес, засновані на стабільності та довгостроковому плануванні, поступаються місцем динамічним підходам, де експерименти, швидке тестування гіпотез та адаптація до змін стають нормою. Це сприяє формуванню середовища, де підприємництво сприймається як постійний процес навчання та вдосконалення [20]. Ключовим елементом нового підприємницького середовища є інститути, що підтримують стартапи: бізнес-інкубатори, акселератори, венчурні фонди та ін. Ці структури надають молодим підприємцям ресурси, менторство та доступ до фінансування. Зокрема, в Україні спостерігається активний розвиток таких інститутів, що сприяє зростанню стартап-екосистеми [21].

Стартапи активно використовують сучасні інструменти для залучення ресурсів та побудови зв'язків. Нетворкінг дозволяє обмінюватися досвідом і знаходити партнерів, краудфандинг – залучати фінансування від широкого кола інвесторів, а колабораційні платформи – спільно розробляти продукти та послуги. Ці механізми сприяють демократизації підприємництва та розширюють можливості для нових гравців на ринку [22]. Стартапи мають потенціал інтегруватися у глобальні ланцюги вартості, надаючи інноваційні рішення для міжнародних компаній або виходячи на зовнішні ринки. Це

відкриває нові можливості для масштабування бізнесу та залучення іноземних інвестицій. Зокрема, українські стартапи все частіше стають частиною глобальних екосистем, що сприяє розвитку національної економіки [23].

У 2024 році Україна посіла 46-те місце у глобальному рейтингу стартап-екосистем Global Startup Ecosystem Index, піднявшись на три позиції порівняно з попереднім роком [24]. Це свідчить про позитивну динаміку розвитку інноваційного середовища в країні. Кількість активних стартапів перевищила 2600. Вони зосереджені переважно у сферах програмного забезпечення, фінансових технологій, освітніх технологій та аналітики даних [25].

Українські стартапи активно інтегруються у глобальні ринки, беручи участь у міжнародних конференціях, таких як Luxembourg Venture Days, Web Summit у Лісабоні та VDS у Валенсії. Це сприяє підвищенню їхньої видимості та залученню іноземних інвестицій [26]. Попри позитивні тенденції, стартап-екосистема України стикається з низкою викликів. Серед основних бар'єрів – обмежений доступ до фінансування, нестача досвідчених менторів та інвесторів, а також вплив воєнного стану на економічну стабільність. Водночас, існують значні можливості для розвитку. Зокрема, високий рівень цифровізації країни, наявність талановитих ІТ-фахівців та активна підтримка з боку міжнародних партнерів створюють сприятливі умови для зростання стартапів. Україна входить до 17% країн Європи, де компанію можна зареєструвати за один день, що стало можливим завдяки цифровим сервісам «Дія» [27].

Державна підтримка відіграє суттєву роль у розвитку стартап-екосистеми. Наприклад, програми, такі як «Дія.Бізнес Гранти», спрямовані на підтримку малого та середнього бізнесу, стартапів та інноваційних проєктів у сфері цифрових технологій. Крім того, Український фонд стартапів (USF) надає фінансування перспективним проєктам, сприяючи їхньому зростанню та виходу на міжнародні ринки [28]. Приватний сектор також активно

залучений у розвиток стартап-екосистеми. У 2024 р. українські стартапи залучили значні інвестиції від міжнародних фондів та техногігантів [29]. Наприклад, компанія Creatio отримала 200 млн дол. США інвестицій, а Fintech Farm – 32 млн дол. США [25].

Для стимулювання розвитку стартапів в Україні важливо комплексно поєднувати фінансову, інституційну та освітню підтримку. Перш за все, необхідно покращити доступ до фінансування шляхом розширення державних та міжнародних грантових програм, а також створення сприятливих умов для діяльності венчурних інвесторів. Водночас варто інвестувати у розвиток інфраструктури підтримки стартапів, включаючи створення нових бізнес-інкубаторів, акселераторів, технопарків і хабів, які забезпечуватимуть доступ до ресурсів, менторства та нетворкінгу. Важливою складовою є підвищення рівня підприємницької освіти та розвитку менторських програм, що допоможе підприємцям здобути необхідні знання та навички для масштабування своїх проєктів. Додатково слід сприяти міжнародній інтеграції українських стартапів через підтримку участі у міжнародних виставках, акселераційних програмах та конференціях, що дозволить їм виходити на глобальні ринки і залучати іноземні інвестиції. Не менш важливим є забезпечення стабільного та прозорого правового середовища, яке створить довіру інвесторів і підприємців до української юрисдикції та стимулюватиме інноваційний бізнес-клімат.

Висновки та перспективи подальших розвідок у цьому напрямі.

Отже, стартапи є формою сучасного інноваційного підприємництва, що вирізняється високим рівнем ризику, інноваційністю, масштабованістю та динамічністю. Вони функціонують на основі унікальних ідей або вдосконалених технологічних, організаційних чи маркетингових рішень, орієнтованих на глобальні ринки. Незважаючи на те, що стартапи часто ототожнюють з традиційним малим бізнесом, їх сутність, мета та етапи розвитку мають принципові відмінності. Зокрема, стартапи фокусуються на

залученні інвестицій для реалізації ідеї, а не лише на отриманні прибутку, що зумовлює їхню високу привабливість для венчурних інвесторів.

У сучасному світі стартапи виступають важливою рушійною силою економічного розвитку, забезпечуючи створення інноваційних продуктів і послуг, які сприяють підвищенню конкурентоспроможності економіки; відіграють важливу роль у впровадженні передових технологій, створенні нових ринків і нових робочих місць, активізують венчурне інвестування та стимулюють розвиток суміжних галузей і економічне зростання, є драйверами цифрової трансформації – автоматизації, діджиталізації, big data, AI; прискорюють соціальні зміни, залучаючи до підприємництва молодь та підсилюючи соціальну мобільність. У результаті стартапи стають одним із найбільш привабливих об'єктів для інвестицій, оскільки забезпечують високий потенціал зростання та сприяють появі проривних інновацій, які формують майбутнє економіки, виводячи локальні ідеї на глобальні ринки, поширюють сучасні управлінські, фінансові та маркетингові практики, формують глобальні ланцюги вартості.

Кожен стартап проходить типові стадії розвитку – від формування ідеї до стадії виходу, включаючи запуск, зростання та масштабування. Водночас стартапи значно відрізняються між собою за видом інновації, ринковою спрямованістю, галуззю, продуктом і типом споживача. Це вимагає гнучкого підходу до управління, класифікації та стратегічного планування, що дозволяє точніше оцінювати потенціал проєкту, його перспективи на ринку та інвестиційну привабливість, що вимагає подальшого дослідження. Таким чином, стартапи є не лише елементом сучасної економіки, а й інструментом її трансформації через створення проривних рішень.

Література

1. Бленк С., Дорф Б. Священна книга стартапера. Як збудувати успішну компанію. Київ: Наш формат, 2019. 512 с.

2. Steven G. Blank. The Four Steps to the Epiphany Successful Strategies for Products that Win. URL : https://www.academia.edu/11970186/The_Four_Steps_to_the_Epiphany (дата звернення: 15.03.2025)

3. Erik Ries. The Lean Startup. How Today's Entrepreneurs Use Continuous Innovation to Create Radically Successful Businesses. URL : <https://ia800509.us.archive.org/7/items/TheLeanStartupErickRies/The%20Lean%20Startup%20-%20Erick%20Ries.pdf> (дата звернення: 10.04.2025)

4. Essays by Paul Graham. A collection of essays by Y Combinator co-founder Paul Graham. URL : <https://www.ycombinator.com/library/carousel/Essays%20by%20Paul%20Graham> (дата звернення: 24.03.2025)

5. Thiel, Peter A. Zero to one: notes on startups, or how to build the future / Peter Thiel with Blake Masters. URL : <https://morfene.com/021.pdf> (дата звернення: 06.04.2025)

6. Joseph A. Schumpeter. Capitalism, Socialism and Democracy. 1942. URL : https://archive.org/details/in.ernet.dli.2015.190072__ (дата звернення: 11.04.2025)

7. Christensen, Clayton M. The innovator's dilemma : when new technologies cause great firms to fail / Clayton M. Christensen. (The management of innovation and change series). URL : http://lib.ysu.am/open_books/413214.pdf (дата звернення: 12.02.2025)

8. Lundvall B. A. National Systems of Innovation: Towards a Theory of Innovation and Interactive Learning. London: Pinter Publishers. 1992. URL : https://www.researchgate.net/publication/301330391_National_systems_of_innovation (дата звернення: 13.03.2025)

9. Audretsch D. B., Thurik A. R. What's new about the new economy? Sources of growth in the managed and entrepreneurial economies. Industrial and Corporate Change. 2001. 10(1), 267–315. URL : <https://academic.oup.com/icc/article->

abstract/10/1/267/736973?utm_source=chatgpt.com&login=false_(дата звернення: 17.02.2025)

10. Marmer M., Herrmann B.L., Dogrultan E., Berman R. Startup Genome Report Extra on Premature Scaling. Startup Genome. 2011. URL : https://cdn.startupgenome.com/sites/62c58b4d00b3f50043b92724/content_entry62c58c4b00b3f50043b92770/62c59dedc7facc003e0be738/files/Startup_Genome_-_Why_Startups_Fail_-_Premature_Scaling.pdf?1657121771=&utm_source=chatgpt.com (дата звернення: 18.04.2025)

11. Katz L.F., Krueger A.B. The Rise and Nature of Alternative Work Arrangements in the United States, 1995–2015. NBER Working Paper No. 22667. URL : https://www.nber.org/system/files/working_papers/w22667/w22667.pdf (дата звернення: 15.03.2025)

12. Howe Jeff. Crowdsourcing : why the power of the crowd is driving the future of business. 2009. New York : Three Rivers Press. URL : https://archive.org/details/crowdsourcingwhy0000howe_r7d4 (дата звернення: 18.04.2025)

13. World Economic Forum. The Future of Jobs Report 2018. Geneva: WEF. URL : <https://www.weforum.org/publications/the-future-of-jobs-report-2018/>_(дата звернення: 23.03.2025)

14. Florida R. The Flight of the Creative Class: The New Global Competition for Talent. HarperBusiness. 2005. URL : https://www.researchgate.net/publication/235701097_The_Flight_of_the_Creative_Class_The_New_Global_Competition_for_Talent_(дата звернення: 21.03.2025)

15. Docquier F., Rapoport H. Globalization, Brain Drain, and Development. 2012. URL : https://www.aeaweb.org/articles?id=10.1257%2Fjel.50.3.681&utm_source=chatgpt.com_(дата звернення: 11.04.2025)

16. Scott Andrew Shane. A General Theory of Entrepreneurship: The Individual-opportunity Nexus. Edward Elgar Publishing, 2003. 327 p.

17. Education at a Glance 2017: OECD Indicators, OECD Publishing, Paris.
URL : <http://dx.doi.org/10.1787/eag-2017-en>_(дата звернення: 10.04.2025)

18. Schwab K. The Fourth Industrial Revolution. World Economic Forum. 2016. URL : <https://www.weforum.org/about/the-fourth-industrial-revolution-by-klaus-schwab/>_(дата звернення: 10.04.2025)

19. OECD Employment Outlook 2019: The Future of Work, OECD Publishing, Paris. URL : <https://doi.org/10.1787/9ee00155-en>_(дата звернення: 10.02.2025)

20. Aleksandra Woszczyk. Best Startups Accelerators and Incubators In Ukraine. Vestbee. URL : <https://www.vestbee.com/blog/articles/best-startups-accelerators-and-incubators-in-ukraine>_(дата звернення: 25.03.2025)

21. Тимошенко М. В. Інноваційні стартапи як чинник розвитку економіки: краща світова практика та досвід України. *Наукові записки Львівського університету бізнесу та права. Серія економічна*. Випуск 33/2022. URL : nzlubp.org.ua_(дата звернення: 25.03.2025)

22. List of the best crowdfunding platforms in Ukraine. CrowdSpace. URL : <https://thecrowdspace.com/directory/crowdfunding-platforms-in-ukraine/> (дата звернення: 19.04.2025)

23. Ситник Н. І., Пермінова С. А., Чупріна М. О. Розвиток вітчизняної екосистеми стартапів в умовах глобальних викликів сьогодення. *Економічний простір*. № 186. 2023. URL : <https://prostir.pdaba.dp.ua/index.php/journal/article/view/1295>_(дата звернення: 15.04.2025)

24. Інформаційні матеріали щодо стану інноваційної діяльності. *Міністерство економіки України*. URL : https://me.gov.ua/Documents/Detail?id=69b9a9bf-5fbc-4035-8c0f-ac26b853c0eb&lang=uk-UA&title=&utm_source=chatgpt.com (дата звернення: 05.05.2025)

25. Названо топ-10 українських стартапів, що залучили найбільше інвестицій у 2024 році. *Медіа про фінтех та інноваційні технології*. URL :

https://fintechinsider.com.ua/nazvano-top-10-ukrayinskyh-startapiv-shho-zaluchyly-najbilshe-investyvizij-u-2024-rozci/?utm_source=chatgpt.com (дата звернення: 05.05.2025)

26. Підсумовуємо 2024 рік: стартап-запуски, інвестиції, експансії українських компаній. AIN.UA. URL : https://ain.ua/2024/12/31/pidsumovujemo-2024-rik/?utm_source=chatgpt.com (дата звернення: 01.05.2025)

27. Україна серед лідерів Європи за підтримкою стартапів. Міністерство цифрової трансформації України. URL : https://digitalstate.gov.ua/uk/news/govtech/ukraine-leads-europe-in-startup-support?utm_source=chatgpt.com (дата звернення: 02.05.2025)

28. Стартапи в Україні: бар'єри та перспективи розвитку. «Український Спектр». URL : https://uaspectr.com/2022/01/18/startapy-v-ukrayini-bar-yery-ta-perspektyvy-rozvytku/?utm_source=chatgpt.com (дата звернення: 11.05.2025)

29. Дудко В. Більше, ніж у мирні часи. Україна має \$24,5 млн на гранти для стартапів – хто і як може їх отримати. Гід від Forbes. *Журнал Forbes Ukraine*. URL : <https://forbes.ua/innovations/bilshe-nizh-u-mirni-chasi-ukraina-mae-245-mln-na-granti-dlya-startapiv-khto-i-yak-mozhe-ikh-otrimati-gid-vid-forbes-28022024-19473> (дата звернення: 05.05.2025)

References

1. Blenk, S. and Dorf, B. (2019), *Sviaschenna knyha startapera. Yak zbuduvaty uspishnu kompaniiu* [The Startuper's Holy Book: How to Build a Successful Company], Nash format, Kyiv, Ukraine.

2. Blank, S. G. (2013), “The Four Steps to the Epiphany Successful Strategies for Products that Win”, available at: https://www.academia.edu/11970186/The_Four_Steps_to_the_Epiphany (Accessed 15.03.2025)

3. Ries, E. (2011), “The Lean Startup. How Today’s Entrepreneurs Use Continuous Innovation to Create Radically Successful Businesses”, available at:

<https://ia800509.us.archive.org/7/items/TheLeanStartupErickRies/The%20Lean%20Startup%20-%20Erick%20Ries.pdf> (Accessed 10.04.2025)

4. Graham, P. (2024), “A collection of essays by Y Combinator co-founder Paul Graham”, available at: <https://www.ycombinator.com/library/carousel/Essays%20by%20Paul%20Graham> (Accessed 24.03.2025)

5. Thiel, P. A. (2014), “Zero to one: notes on startups, or how to build the future. Peter Thiel with Blake Masters”, available at: <https://morfene.com/021.pdf> (Accessed 06.04.2025)

6. Schumpeter, J. A. (1942), “Capitalism, Socialism and Democracy”, available at: <https://archive.org/details/in.ernet.dli.2015.190072> (Accessed 11.04.2025)

7. Christensen, C. M. (1997), “The innovator's dilemma : when new technologies cause great firms to fail”, The management of innovation and change series, available at: http://lib.ysu.am/open_books/413214.pdf (Accessed 12.02.2025)

8. Lundvall, B. A. (1992), National Systems of Innovation: Towards a Theory of Innovation and Interactive Learning, Pinter Publishers, London, UK, available at: https://www.researchgate.net/publication/301330391_National_systems_of_innovation (Accessed 13.03.2025)

9. Audretsch, D. B. and Thurik, A. R.. (2001), “What's new about the new economy? Sources of growth in the managed and entrepreneurial economies”, Industrial and Corporate Change, vol. 10(1), pp. 267–315, available at: https://academic.oup.com/icc/article-abstract/10/1/267/736973?utm_source=chatgpt.com&login=false (Accessed 17.02.2025)

10. Marmer, M., Herrmann, B.L., Dogrultan, E. and Berman, R. (2011), “Startup Genome Report Extra on Premature Scaling”, Startup Genome, available at:

https://cdn.startupgenome.com/sites/62c58b4d00b3f50043b92724/content_entry62c58c4b00b3f50043b92770/62c59dedc7facc003e0be738/files/Startup_Genome_-_Why_Startups_Fail_-_Premature_Scaling.pdf?1657121771=&utm_source=chatgpt.com (Accessed 18.04.2025)

11. Katz, L.F. and Krueger, A.B. (2016), “The Rise and Nature of Alternative Work Arrangements in the United States, 1995–2015”, NBER Working Paper No. 22667, available at: https://www.nber.org/system/files/working_papers/w22667/w22667.pdf (Accessed 15.03.2025)

12. Howe, J. (2009), *Crowdsourcing : why the power of the crowd is driving the future of business*, Three Rivers Press, New York, USA, available at: https://archive.org/details/crowdsourcingwhy0000howe_r7d4 (Accessed 18.04.2025)

13. World Economic Forum (2018), “The Future of Jobs Report”, available at: <https://www.weforum.org/publications/the-future-of-jobs-report-2018/> (Accessed 23.03.2025)

14. Florida, R. (2005), “The Flight of the Creative Class: The New Global Competition for Talent”, HarperBusiness, available at: https://www.researchgate.net/publication/235701097_The_Flight_of_the_Creative_Class_The_New_Global_Competition_for_Talent (Accessed 21.03.2025)

15. Docquier, F. and Rapoport, H. (2012), “Globalization, Brain Drain, and Development”, available at: https://www.aeaweb.org/articles?id=10.1257%2Fjel.50.3.681&utm_source=chatgpt.com (Accessed 11.04.2025)

16. Shane, S. A. (2003), *A General Theory of Entrepreneurship: The Individual-opportunity Nexus*, Edward Elgar Publishing, , Cheltenham, UK.

17. OECD Publishing (2017), “Education at a Glance 2017: OECD Indicators”, available at: <http://dx.doi.org/10.1787/eag-2017-en> (Accessed 10.04.2025)

18. Schwab, K. (2016), "The Fourth Industrial Revolution", World Economic Forum, available at: <https://www.weforum.org/about/the-fourth-industrial-revolution-by-klaus-schwab/> (Accessed 10.04.2025)

19. OECD Publishing (2019), "OECD Employment Outlook 2019: The Future of Work", available at: <https://doi.org/10.1787/9ee00155-en> (Accessed 10.02.2025)

20. Woszczyk, A. (2023), "Best Startups Accelerators and Incubators In Ukraine", available at: <https://www.vestbee.com/blog/articles/best-startups-accelerators-and-incubators-in-ukraine> (Accessed 25.03.2025)

21. Tymoshenko, M. V. (2022), "Innovative startups as a factor in economic development: best global practices and Ukrainian experience", Naukovi zapysky L'vivs'koho universytetu biznesu ta prava. Serii ekonomichna, vol. 33, available at: nzlubp.org.ua (Accessed 25.03.2025)

22. CrowdSpace (2025), "List of the best crowdfunding platforms in Ukraine", available at: <https://thecrowdspace.com/directory/crowdfunding-platforms-in-ukraine/> (Accessed 19.04.2025)

23. Sytnyk, N. I., Perminova, S. A. and Chuprina, M. O. (2023), "Development of the domestic startup ecosystem in the context of today's global challenges", Ekonomichnyj prostir, vol. 186, available at: <https://prostir.pdaba.dp.ua/index.php/journal/article/view/1295> (Accessed 15.04.2025)

24. Ministry of Economy of Ukraine (2024), "Information materials on the state of innovation activity. Ministry of Economy of Ukraine", available at: https://me.gov.ua/Documents/Detail?id=69b9a9bf-5fbc-4035-8c0f-ac26b853c0eb&lang=uk-UA&title=&utm_source=chatgpt.com (Accessed 05.05.2025)

25. Fintech Insider (2025), "Top 10 Ukrainian startups that attracted the most investments in 2024 named", available at: <https://fintechinsider.com.ua/nazvano-top-10-ukrayinskyh-startapiv-shho->

zaluchyly-najbilshe-investyczij-u-2024-roczy/?utm_source=chatgpt.com (Accessed 05.05.2025)

26. AIN.UA (2024), “Summarizing 2024: startup launches, investments, expansions of Ukrainian companies”, available at: https://ain.ua/2024/12/31/pidsumovujemo-2024-rik/?utm_source=chatgpt.com (Accessed 01.05.2025)

27. Ministry of Digital Transformation of Ukraine (2025), “Ukraine among the leaders in Europe in support of startups”, available at: https://digitalstate.gov.ua/uk/news/govtech/ukraine-leads-europe-in-startup-support?utm_source=chatgpt.com (Accessed 02.05.2025)

28. Ukrains'kyj Spektr (2022), “Startups in Ukraine: barriers and prospects for development”, available at: https://uaspectr.com/2022/01/18/startapy-v-ukrayini-bar-yery-ta-perspektyvy-rozvytku/?utm_source=chatgpt.com (Accessed 11.05.2025)

29. Dudko, V. (2024), “More than in peacetime. Ukraine has \$24.5 million in grants for startups - who can get them and how”, Forbes Ukraine, available at: <https://forbes.ua/innovations/bilshe-nizh-u-mirni-chasi-ukraina-mae-245-mln-na-granti-dlya-startapiv-khto-i-yak-mozhe-ikh-otrimati-gid-vid-forbes-28022024-19473> (Accessed 05.05.2025)

Стаття надійшла до редакції 19.05.2025 р.